

Nieuwsbrief 2022-3

September 2022

Stand op de Historicidagen

Van 25 tot 27 augustus jl. stond onze vereniging met een stand op de informatiemarkt van de Historicidagen van de KNHG in Rotterdam. Het doel van deze dagen is de diversiteit en dynamiek van de historische praktijk te tonen, inspiratie te bieden en samenwerking te bevorderen. Daar konden we als Ondernemers in Geschiedenis dus niet ontbreken.

Met de stand hebben we de vereniging en onze leden gepromoot. Tussen alle uitgevers en onderzoeksinstituten hadden we aan interesse geen gebrek. Opvallend was het aantal verzoeken van universitair docenten om voorlichting over het ondernemerschap in geschiedenis aan hun studenten te komen geven. Het bestuur denkt nog na over hoe we aan deze vraag kunnen voldoen en hoe we de voorlichting samen met de leden kunnen vormgeven.

Ons voornemen is om vaker dit soort gelegenheden op te zoeken om onze vereniging en onze leden te promoten. In het geval van de Historicidagen werd de stand bemand door Ingrid van der Vlis, Christiaan Stam, Anton van Renssen en Mari Smits. Zij hebben veel nieuwe contacten opgedaan en in elk geval één nieuw lid kunnen verwelkomen.

Zie voor een filmpje van de Historicidagen (met af en toe een flits van onze stand): [Historicidagen 2022 | Aftermovie Historicidagen 2022](#).

Najaarsexcursie Indisch Den Haag (7 oktober a.s.)

Zoals eerder aangekondigd kan de najaarsexcursie naar Groningen helaas niet doorgaan. In plaats daarvan gaat de excursie naar Indisch Den Haag. We beginnen bij het [Indisch Herinneringscentrum](#) (IHC) dat de herinnering levend houdt aan de gebeurtenissen in Nederlands-Indië tijdens de Tweede Wereldoorlog, de daaropvolgende Bersiap-tijd en de dekolonisatie en migratie daarna.

Het Indisch Herinneringscentrum is gevestigd in [Museum Sophiahof](#) in Den Haag: een Indische pleisterplaats waarin de koloniale historie van Nederland in Nederlands-Indië centraal staat. De tentoonstelling [ONS LAND - Dekolonisatie, generaties, verhalen](#) laat deze geschiedenis zien en hoe deze nog altijd doorwerkt in de huidige maatschappij.

In tegenstelling tot eerdere berichten gaan we na de lunch niet fietsen, maar wandelen door Indisch Den Haag. Deze [Indische wandeling](#) gaat door het Statenkwartier van het standbeeld van de Indische Tantes tot de plek waar de Pasar Malam werd geboren. Onderweg vertelt onze gids over de relatie tussen Indië en Den Haag ('de weduwe van Indië') aan de hand van historische panden.

Museum Sophiahof te Den Haag

Het programma van de excursie is als volgt:

10.30-11.00	Ontvangst in het IHC, Sophialaan 10, Den Haag (bereikbaarheid)
11.00-11.30	Inleiding over het Kenniscentrum IHC, museum Sophiahof en de tentoonstelling 'Ons Land' door ons oud-(bestuurs)lid Margaret Leidelmeijer
11.30-13.00	Bezoek museum Sophiahof
13.00-14.00	Lunch
14.30-16.30	Wandeling door Indisch Den Haag, o.l.v. stadsgids Piet Vernimmen. Startpunt is bij het standbeeld van de Twee Tantes aan het Frederik Hendrikplein.
17.00-18.00	Borrel in café in de stad

De kosten voor de najaarsexcursie bedragen €10,50 per persoon (voor leden). Indien je een **Museumjaarkaart** hebt, vragen we je deze mee te nemen (scheelt €9,- entreekosten p.p.!). Voor de wandeling verplaatsen we ons van het Sophiahof naar het Frederik Hendrikplein. We adviseren je hiervoor een **OV-fiets** mee te nemen vanaf een NS-station (€4,15 p.d.). Alternatief is HTM-bus 24 (halte Javastraat – halte Cornelis de Wittlaan).

Aanmelden kan bij onze secretaris Rogier Overman: info@ondernemersingehiedenis.nl. Uiterste aanmelddatum is **30 september**.

Van de bestuurstafel...

Vacature bestuurslid Social Media

Enkele weken geleden heeft ons bestuurslid Nona Blijlevens te kennen gegeven helaas onvoldoende tijd te hebben voor haar bestuursfunctie Social Media. Ze heeft die functie daarom neergelegd. Dat betekent dat we een vacature hebben voor een bestuurslid die zich bezighoudt met het beheer en uitbouwen van onze social media. **Wie stelt zich hiervoor beschikbaar?** Onze voorkeur gaat uit naar een vrouw omdat er op dit moment nog geen vrouwelijke bestuursleden zijn (*).

() Het bestuurslidmaatschap kost tijd en energie – reken op een dagdeel per week – maar het is ook leuk vrijwilligerswerk. We vergaderen elke maand online via Teams. Tussendoor zijn er allerlei klusjes te doen die we gezamenlijk oppakken, zoals het schrijven van deze Nieuwsbrief en het organiseren van excursies. Bovendien is een bestuursfunctie nuttig voor je contacten en gewoon ook heel gezellig.*

Aandachtsgebied bestuur: social media

In de vorige Nieuwsbrief hebben we aangekondigd wat uitgebreider in te gaan op de aandachtsgebieden van het bestuur. Die zijn zoals bekend als volgt verdeeld:

Externe contacten – Anton van Renssen (naast voorzitterschap)
Website – Mari Smits (naast penningmeesterschap)
Netwerkactiviteiten (activiteiten voor de leden) – Christiaan Stam
Ledenwerving – Rogier Overman (naast secretariaat)
Social media – vacant

Omdat het bestuurslidmaatschap Social Media vacant is gaan we in deze Nieuwsbrief eerst wat dieper in op dit aandachtsgebied (de andere volgen later, mede ook in een nog uit te werken beleidsplan). Qua social media richt het bestuur zich op dit moment vooral op LinkedIn. Zo is het aantal OIG-volgers op LinkedIn aan het stijgen doordat alle bestuursleden hun eigen volgers hebben uitgenodigd de verenigingspagina te volgen. **Ook leden wordt hierbij opgeroepen dat te doen:** op de verenigingspagina op LinkedIn kun je je eigen contacten uitnodigen deze pagina te volgen, waarbij je zelf kunt selecteren wie je uitnodigt en alleen mensen ziet die nog niet eerder zijn uitgenodigd.

Ook op andere social media is nog een wereld te winnen. Zo willen we graag meer doen op Instagram en wellicht ook Facebook. In elk geval hebben dus een bestuurslid nodig die de social media van de vereniging wil uitbouwen en beheren.

Oproep voor content

Heb je iets gepubliceerd, ben je bezig met een boek, heb je een bijzondere opdracht gekregen of een interessante ontdekking gedaan? Mails ons dat of tag Ondernemers in Geschiedenis in je bericht, dan zullen wij het delen op onze social media. **Graag ook ontvangen we een foto met korte tekst over wie je bent en wat je doet.** De bedoeling is deze teksten de komende maanden regelmatig te posten op met name LinkedIn. Gezien het snel toenemende aantal volgers van de verenigingspagina, is dit

een kans je eigen business onder de aandacht te brengen van mensen die je wellicht niet kent, maar die jou mogelijk wel heel goed kunnen helpen of mogelijk ook opdrachtgever kunnen en willen zijn.

Sinds enige tijd worden nieuwe leden voorgesteld op onze LinkedIn-account, mede met hulp van (en hierbij dank aan!) Wim de Natris. Hier ook een introductie van nieuwe leden in deze Nieuwsbrief:

Nieuw lid: Dennis Geusebroek

Dennis Geusebroek is onderzoeker en docent in het voortgezet onderwijs. Qua onderzoek heeft hij eerder gegevens over de financiële instellingen in Nederland tussen 1840 en 1940 in kaart gebracht en werkt hij op dit moment aan een database over de Joodse handelsgemeenschap in Nederland in de periode 1900-1950. Hierin zijn inmiddels gegevens van meer dan 26.000 ondernemende mensen in kaart gebracht. Als docent Geschiedenis werkt Dennis verder met een aan de Jodenvervolging gekoppeld educatief project (Mokum 1939) waarbij leerlingen vanaf 12 jaar kennis over de Holocaust opdoen middels eigen archiefonderzoek gericht op een Joodse entrepreneur. Dennis is daarnaast ook nog vertegenwoordiger van de Haarlemsche zilversmederij v/h A. Presburg & Zn 1919. Voor meer informatie over zijn werk kun je hem bereiken via degeus1@hotmail.com of [Dennis Geusebroek | LinkedIn](#).

Nieuw lid: Elly van der Velde

Elly van der Velde is zowel leerkracht basisonderwijs als afgestudeerd archeoloog. Sinds 1991 is zij eigenaresse van *Bureau Uit de Tijd – erfgoededucatie*, waarin ze beide opleidingen combineert. Daarnaast werkt ze als archeoloog/educator in Museum Nairac in Barneveld. De opdrachten voor haar bureau zijn zeer afwisselend. Ze ontwikkelt erfgoedlessen en organiseerde vele jaren de Open Monumenten Klassendag in Apeldoorn; ze interviewt mensen over hun geschiedenis, schrijft publicaties en museumteksten en doet daarbij graag de eindredactie. Ook maakt Elly interactieve touchscreens (bijvoorbeeld in 2020 over de Tweede

Wereldoorlog voor Museum De Casteelse Poort in Wageningen), en tentoonstellingen (in 2021 was ze inhoudelijk projectleider bij de herinrichting van Stadsmuseum Grave). Daarnaast geeft ze af en toe een lezing voor een breed publiek, bijvoorbeeld over beken, sprengen en papiermolens/wasserijen. Elly woont in Apeldoorn en is te bereiken via uitdetijdnu@gmail.com.

Nieuw lid: Femke Knoop

Femke Knoop is cultuurhistoricus en gespecialiseerd in mode- en bedrijfsgeschiedenis en joodse geschiedenis. Zij schreef een boek over het Amsterdamse modehuis Hirsch & Cie en verzamelt antieke kleding, dat zij uitleent voor tentoonstellingen. Ook was zij in 2019 en 2020 reizende reporter van de Maand van de Geschiedenis, geeft zij lezingen en is zij recensent voor Biografie Portaal. Het is haar doel om geschiedenis toegankelijk te maken voor een groot publiek door middel van aansprekende en interactieve producten en diensten die een brug slaan tussen heden en verleden en een bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat. Met haar bedrijf Haute Histoire biedt zij een breed scala aan diensten, variërend van het doen van onderzoek en het schrijven van teksten voor websites, artikelen of andere publicaties tot het maken van tentoonstellingen en het ontwikkelen van educatieve projecten. Femke woont in een dorpje vlakbij Groningen en is te bereiken via haar website [Haute Histoire](#).

Leden in de media

Onze penningmeester en medeverenigingslid Mari Smits was onlangs prominent aanwezig in de media. Aanleiding waren de resultaten van een onderzoek dat hij ruim dertig jaar geleden heeft gedaan. Hier een korte impressie met links over hoe dat allemaal zo kwam.

Haages Lobby

Het begon begin augustus toen omroep WNL me vroeg om deel te nemen aan een live radio-uitzending over de voorgeschiedenis van de huidige stikstofcrisis in de Nederlandse landbouw. Zo zat ik op maandagavond 8 augustus samen met de schrijver van *De Graanrepubliek* Frank Westerman en oud-landbouwminister Jozias van Aartsen in een Hilversumse radiostudio voor het programma Haagse Lobby. Wat ik vreesde gebeurde. Westerman kreeg alle ruimte om anekdotes op te lepelen over Sicco Mansholt en daarmee bleef er voor mij weinig spreektijd over. Het leverde mij wel een goede quote op. Ik verwees naar het mestbeleid in de jaren negentig en het feit dat de vertegenwoordigers van de landbouworganisaties toen hebben ingezet op grootschalige mestverwerking (nu noemt men dat innovatie) en dat inkrimping onbespreekbaar was. Ik noemde dat een “no-go”. De radio-uitzending is nog te beluisteren als podcast via [WNL Haagse Lobby - 08 augustus 2022 - NPO Radio 1 Gemist](#)

Het CDA en de boeren

Twee weken na de radio-uitzending werd ik weer gebeld. Nu door een journalist van het *Nederlands Dagblad*. Hij had de uitzending teruggeluisterd en wilde een interview over de boeren en het CDA. Voor het krantenartikel werden ook foto's gemaakt, waardoor ik opnieuw – het gebeurde al eens eerder in 2017 – een ruime plek kreeg in dit kleine protestants-christelijke dagblad.' Het artikel is nog terug te lezen op de website van de krant: [Landbouwhistoricus Mari Smits: 'Net als de boeren zit het CDA klem'](#).

Naar het Catshuis

Beide mediaoptredens waren gebaseerd op onderzoek dat ik in de jaren negentig publiceerde. Ondertussen heb ik niet stil gezeten. Mijn recentste onderzoek deed ik de afgelopen twee jaar bij het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis (CPG) van de Radboud Universiteit in Nijmegen. Het resultaat van dit werk en van mijn oud-collega's, het boek *Grote idealen, smalle marges*, over de parlementaire geschiedenis van de jaren zeventig, werd op donderdag 1 september jl. in het Catshuis aangeboden aan minister-president Mark Rutte. Tegelijkertijd lanceerde het CPG een nieuwe website, waarop ook de resultaten van mijn onderzoek staan: [Grote idealen, smalle marges - Serie Parlementaire Geschiedenis van Nederland](#).

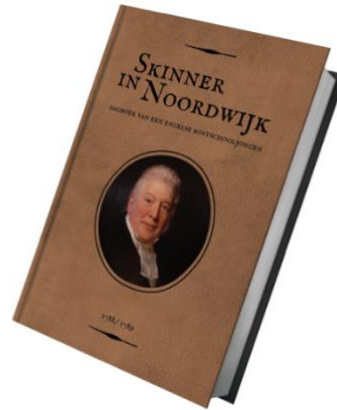

Carla van Baalen, Anne Bos (red.), *Grote idealen, smalle marges. Een parlementaire geschiedenis van de lange jaren zeventig 1971-1982* (Amsterdam, Uitgeverij Boom, 2022). ISBN 9789024443994, prijs: € 49,90.

Boekpresentatie *Skinner in Noordwijk*

Na vijf jaar voorbereiding verscheen op zaterdag 20 augustus jl. de uitgave *Skinner in Noordwijk. Dagboek van een Engelse kostschooljongen 1788/1789* van de hand van drie historici, onder wie ons medeverenigingslid Jeroen Verhoog.

De kleurrijke Engelsman John Skinner (1772-1839) bezocht in de jaren 1788-1789 de Franse kostschool van Joseph de Veer in Noordwijk. In die periode schreef hij een uniek en onthullend dagboek dat ten onrechte onbekend is gebleven. Het dagboek, opgebouwd uit 27 rijmende brieven, biedt niet alleen een fraai inkijkje in het leven van een kostschoolleerling, maar beschrijft ook het gedrag, de kleding en het taalgebruik van bekende en onbekende Noordwijkers. Het bevat daarnaast beeldende beschrijvingen van het omringende landschap, Hollandse steden en dorpen, sport (onder andere het eerste verslag van een voetbalwedstrijd in Nederland), spel en feesten en van historische gebeurtenissen. De historici hebben het originele manuscript, dat wordt bewaard in de British Library, voorzien van een uitgebreide inleiding, annotaties, historische intermezzo's, indexen en tal van fraaie afbeeldingen, in totaal 336 pagina's. De uitgave is verzorgd door Uitgeverij aan Zee in Noordwijk (de uitgeverij van historisch onderzoeksbureau Verhoog & Warmerdam) en mede mogelijk gemaakt door onder andere de Stichting Geschiedschrijving Noordwijk en het Baalbergen Fonds.

Skinner in Noordwijk is te koop bij boekhandel Van der Meer in Noordwijk. Het is geen commerciële uitgave. De opbrengsten zullen terugvloeien naar de Stichting Geschiedschrijving Noordwijk, die al vele Noordwijkse publicaties heeft geïnitieerd en financieel mogelijk heeft gemaakt.

Terug naar Notre Dame des Anges

Door: Rob Wolf

Tijdens een studiedag van het Katholiek Documentatiecentrum van de Radboud Universiteit heb ik op 8 september 2022 een lezing gehouden in De Refter in Ubbergen bij Nijmegen. Onderwerp was de geschiedenis van het Franse meisjespensionaat *Notre Dame des Anges* dat tussen 1903 en 1970 in dit gebouw was gevestigd. Dat deze school / dit internaat hier werd gesticht, is het gevolg van de strijd tussen kerk en staat in Frankrijk, die in 1902 werd beslecht met een wet die zowel een einde maakte aan het katholieke onderwijs in Frankrijk, als katholieke zusters en broeders verbod in habijt voor de klas te staan. Omdat ze hieraan geen gevolg wilden geven, ging een groep zusters uit het plaatsje Gray (bij Besançon) in vrijwillige ballingschap. In september 1903 openden ze hun nieuwe schoolinternaat in Ubbergen. In eerste instantie was het bestemd voor Franse meisjes die mee in ballingschap gingen, maar binnen enkele jaren werden zij in aantal overvleugeld door Nederlandse (en Duitse) meisjes die hier Franstalig en cultureel hoogstaand onderwijs konden volgen.

Bijna twintig jaar later...

Bij het eeuwfeest van de Notre Dame in 2003 heb ik een boek geschreven over deze geschiedenis, die overigens nog niet is afgelopen, want een paar honderd meter van De Refter vandaan staat havo Notre Dame, een populaire school in de regio. Toen ik bijna twintig jaar na de presentatie van het boek voor de lezing werd gevraagd, wist ik dat het een tijdrovende en navenant slecht betaalde klus zou zijn. Toch heb ik meteen ja gezegd, omdat de lezing me de kans gaf terug te keren naar een onderwerp waar ik een jaar intensief mee bezig ben geweest en dat ik na publicatie van het boek – naar ik dacht – definitief had afgesloten.

Ik verdiepte me dus opnieuw in de wereld van de kostschoolmeisjes die nooit met zijn tweeën mochten wandelen ('pas à deux, mes enfants'), want dan konden er 'bijzondere vriendschappen' ontstaan en je weet niet wat daaruit kan voortkomen. Ook keerde ik even terug naar de Franse nonnen, over wie een leerling naderhand vertelde dat ze 'uit zeer goede Franse families stamden en zeer gerespecteerd werden om hun *noblesse*. Zij hadden het (in de klas, RW) niet nodig om streng te zijn, want ze waren correct, zo correct dat je geen ondeugd uithaalde.' Al was het een positief bedoelde typering, ze deed mij denken aan markies De Cantecleer die misprijzend door zijn *lorgnet* kijkt en *par bleu* mompelt, als hij Olie B. Bommel de zoveelste blunder ziet begaan. Maar goed, hoe deftig ook, deze Franse zusters waren migranten tegen-wil-en-dank die zich met veel moeite een plek in het kille, protestantse Nederland wisten te bevechten. Dit aspect kwam in het boek uit 2003 slechts impliciet aan de orde. Had ik het in 2022 geschreven, dan had ik daar veel uitgebreider op kunnen ingaan.

Nieuwsgierig naar de geschiedenis van Notre Dame des Anges? Ga dan op zoek naar *Tout droit en tegendraads. Notre Dame des Anges 1903-2003* (auteur Rob Wolf; Valkhof Pers, Nijmegen 2003).

Hofje van Leerdam

Een heel ander boek is geschreven door ons medeverenigingslid Henk Looijesteijn. Het gaat over het Hofje van Mevrouw van Aerden te Leerdam, waar op 1 november a.s. precies 250 jaar geleden de eerste bewoonsters hun huisjes betrokken. Tussen 1770 en 1772 werd in het stadje aan de Linge een voor die tijd en plaats geweldig groot bouwwerk neergezet, een uit de kluiten gewassen hofje waarvan de koepel nog altijd opvalt in het Leerdamse stadssilhouet. Sommige Leerdammers schijnen het hun eigen *Sacré Coeur* te noemen.

Op verzoek van het regentencollege heeft Henk nu een boek geschreven over de boeiende geschiedenis van dit hofje. Het boek behandelt het leven en de beweegredenen van de stichteres, de

Haagse dame Maria Ponderus (1672-1764), weduwe van Pieter van Aerden (1643-1719), waarom het hofje niet in Den Haag maar in Leerdam kwam – en de rol van de Oranjes daarin – en hoe en door wie het hofje werd gebouwd. In thematische hoofdstukken worden de regenten en de bewoonsters behandeld, en de moeilijke tijd in en na de Tweede Wereldoorlog, toen een deel van het archief verloren ging en het hofje zo bouwvallig was dat het wel ten dode leek opgeschreven. Na een glorieuze restauratie kreeg het hofje nieuw leven, met een verhoogde aandacht voor de bijzondere portretten- en schilderijencollectie van Pieter van Aerden, die echter ook zeer ongewenste en onprettige aandacht met zich meebracht...

Ons medeverenigingslid Herman Postema heeft ook meegewerkt aan het boek en daar drie bijdragen voor geschreven, terwijl kunsthistorici Rudi Ekkart en Claire van den Donk het hoofdstuk over de portretten- en schilderijencollectie voor hun rekening hebben genomen. Het boek is rijk geïllustreerd, voorzien van stambomen en tabellen en zal op 1 november a.s. worden gepresenteerd.

Dr. Henk Looijesteijn, *Alle Familiën hebben armen en rijken. 250 jaar Hofje van Mevrouw van Aerden te Leerdam 1772-2022* (Leerdam 2022), ISBN 978.94.6021.066.2, 292 bladzijden, vermoedelijke prijs: 24,95 euro.

‘Op de koffie bij...’

De eerstvolgende online ‘Op de koffie bij...’ vindt plaats op maandag 26 september a.s. om 09.00 uur. Aanmelden ervoor kan bij Jan Brouwers (jan@janbrouwers.eu). Jan zal de virtuele koffietafel ook verzorgen op dinsdag 25 oktober en woensdag 30 november. Zet deze data dus alvast in je agenda.

Tot de volgende....

De Nieuwsbrief voor Ondernemers in Geschiedenis verschijnt vier keer per jaar, de ene keer wat uitgebreider dan de andere keer en altijd informatief. Zo houden we elkaar op de hoogte en kunnen we elkaar inspireren. De volgende Nieuwsbrief verschijnt in december 2022. Je kunt hiervoor kopij aanleveren via info@ondernemersingeschiedenis.nl.